

ספרות עברית וכללית

לבתי ספר בחינוך החרדי

הוראות

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון: יצירות בנושא הזמן	-	(25x1)	-	25 נקודות
פרק שני: יצירות בנושא השואה	-	(25x1)	-	25 נקודות
פרק שלישי: משל	-	(25x1)	-	25 נקודות
פרק רביעי: קריאה מונחית	-	(25x1)	-	25 נקודות
סך הכול	-			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: (1) יש לרשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם להשיב עליה.
(2) יש לשים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – יצירות בנושא הזמן (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 1–2.

1. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

הזמן / א' מרגלית

<p>וּצְמָאִיו שְׁגָמְאוּ מִן הַחֶמֶת, אֶךְ הֵלֶךְ וַגְּבַר צְמָאוֹנָם. וְרוֹקְנוּ אֶת הַחֶמֶת עַד קָמַט, וְרוֹקְנוּהָ אֶל רֵב תְּמָהוֹנָם.</p>	<p>תִּרְמִילוֹ שְׁמָלָא גְרָגְרִים וְרַק סֶדֶק קָטָן לוֹ בְּצַלְעוֹ, בְּעֵדוֹ הֵם יוֹצְאִים כְּגָרִים אֶל אֲרָצוֹת הַלְעָד וְהַסְלָה.</p>
--	---

<p>זֶה הַזְּמַן שְׁכָמִים נוֹזֵל לוֹ, וְכִמּוֹ גְרָגְרִים הוּא נוֹשֵׁר, שְׁכַנְחַל אַכְזָב הוּא אוֹזֵל לוֹ, וְכַחֲבַל שְׂאִין לוֹ קוֹשֵׁר.</p>	<p>עֲנֵנוּ שְׁגָאָה וְרַחֲב אֵט לְאֵט אֶת מִימֵיו הוּא יִזִּיל לוֹ, שְׂיִתָּם רְקִיעוֹ מְכוֹכֵב מִתְפֹּגֵג עַד גְּוִיעָה שֶׁל "הַצִּילוֹ!"</p>
--	--

<p>שְׁמִימֵיו כְּמוֹ מַחֲמַת דּוֹמְעִים כֹּה אֲבָל הוּא לֹא כְּמוֹ עֵין נוֹבֵעַ, בְּחִיקוֹ עוֹלָמוֹת שְׁגוֹוְעִים פֹּה, וְאִף הוּא בְּחִיקָם, הַגּוֹוְעַ.</p>	<p>נִחְלוֹ שְׁפָרֵץ מֵאֲפִיק – עַד חֲמָה גְּמַעְתּוֹ בְּקֶשׁ קְרִנְיָה; שְׁכֶסֶה אֲדָמָה בְּסַפֵּק – כְּבָר חֲשֻׁפָה אֲדָמָה אֶת פְּנֵיהָ.</p>
---	--

שְׁפוֹרֵשׁ חֲבָלִיו, וּמוֹתֵחַ
אֶת שְׁנִים קְצוֹתָם וְשׁוֹרְעַ,
וּמוֹשֵׁף עַד מַעֲבָר לְבִטַח
וּמוֹשֵׁף וְהוֹלֵךְ עַד – קוֹרְעַ.

א. הסבירו את היחס לזמן בשיר זה. בססו את דבריכם על ארבע דוגמאות מן השיר. (17 נקודות)

ב. בחרו מן השיר בדימוי אחד ובמטפורה אחת, והסבירו את התפקיד של כל אחד מהם בעיצוב היחס לזמן. (8 נקודות)

2. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

חֶשְׁבוֹן נֶפֶשׁ / א' מרגלית

כְּשֶׁבֶן אָדָם נִחְתָּךְ לְמַחְנִים,
וְהוּא מוֹל הוּא בְּחוֹצְצִים לְרִיב.
כְּשֶׁהֲשַׁעוֹת מְשַׁפְּפוֹת עֵינַיִם
וְהַרְגָּעִים מִתְּגוֹלְלִים סָבִיב,
כְּשֶׁהֲזֵמֵן נוֹטֵל אֶת הַיָּדַיִם
לְפָנָי דָּבְרוּ מִקָּרֵב הָאֲרָכִיב.

כְּשֶׁהַיּוֹם גּוֹחֵן עַל אֶתְמֵלוֹ
וְחִבּוּקִים הֵם מִתִּיפְחִים בְּיַחַד,
כְּשֶׁבֶן אָדָם נָצַב אֶל מוֹל מוֹלוֹ
וְהוּא עַל הוּא מְטִיל אִימָה וְפַחַד.

כְּשֶׁהֵלֵב נִשְׁבֵּר מִסְעָרוֹת הוֹמוֹת
וְשׁוֹתְתוֹת הַחֲרָטוֹת, תְּהוֹם רַבָּה.
כְּשֶׁמוֹעֵקָה שׁוֹמְרֵת הַחוֹמוֹת
וּמְרַדֶּפֶת כָּל יוֹצֵא וְבָא.

כְּשֶׁצָּרִיךְ אֶת כָּל הַהֶקְפָּה
לְפָרַע בְּדִינָרֵי זָהָב וּנְחֹשֶׁת,
כְּשֶׁהַמְטַבֵּעַ מִתְחַבֵּט לוֹ בַּקָּפָה,
כְּשֶׁבֶן אָדָם מִסְמִיק לְתוֹךְ הַחֶשֶׁךְ.

- א. על פי שיר זה, הסבירו את הקשר בין עריכת "חשבון נפש" ובין "הזמן".
בססו את דבריכם על שלושת הבתים א-ג בשיר. (18 נקודות)
- ב. פרשו את שורת הסיום של השיר, והסבירו מה היא מוסיפה להבנת השיר כולו. (7 נקודות)

פרק שני – יצירות בנושא השואה (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 3-4.

3. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

בר מצות הבן נ"י / ח' ברונשטיין

בְּאוֹלַם שֶׁשְׁכַרְנוּ אֵין פָּאָר אוּ יָצִיעַ,
כִּי אוֹרְחֵי הַכְּבוֹד הֵם שׁוֹכְנֵי הָרְקִיעַ.
כְּבֵר הַדְּלִקוּ הָאוֹרוֹת – הַחֲשֶׁף לֹא פָּג,
בָּאִים אוֹרְחִים – כָּלֶם לְבוֹשֵׁי חַג.
בָּאִים מְכַל עֵבֶר, בָּאִים וּמְבַרְכִים,
גַּם נוֹטְלִים דָּבָר, יוֹשְׁבִים וְסוֹעֲדִים.
"מִזֶּל טוֹב! מִזֶּל טוֹב!" – יָדִים מוֹשְׁטוֹת.
"מִזֶּל טוֹב – בְּנֶכֶם שִׁיחָה הִגִּיעַ לְמִצְוֹת."
הַעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת קָרְמוּ עוֹר וְגִידִים,
יֵשׁ הַמְשֶׁף לְשׁוֹשְׁלֵת, הִנֵּה אָנוּ חַיִּים!
הַדְּלִתוֹת פְּתוּחוֹת, יֵשׁ עוֹד וְעוֹד בָּאִים.
הַחֲשֶׁף גּוֹבֵר, לְמֵרוֹת הָאוֹרוֹת הַדּוֹלְקִים.
מִתּוֹף הָאֶפְלָה הִנֵּה הֵם קָרְבִים,
אוֹרְחֵי הָאֲמִתִּיִּים, אוֹרְחֵי הַיְקָרִים.
הִנֵּה אֲמִי הַצְּדִקָּת עִם אָחִי הַקְּטָן,
נִפְרַדְתִּי מֵהֶם בְּאוֹשׁוּיץ עַל פְּתַח הַכְּבִשׁוֹן,
וְבָא גַם אָבִי הַטְּהוֹר, אֲשֶׁר עָנָה לְמָוֶת,
דוֹדִים וְדוֹדוֹת, וּמְחַפִּים בְּתוֹךְ.
עוֹמְדִים הֵם דּוֹמְמִים, מְקַשְׁבִים לְדַרְשָׁה,
גּוֹמְעִים בְּצִמָּא אֶת דְּבַרֵי הַתּוֹרָה,
עוֹמְדִים וּמִתְרַגְּשִׁים וְאוֹמְרִים כְּאָחֵד:
"יֵשׁ תְּקוּנָה לְאַחֲרֵיתָנוּ – לֹא הִקְרַבְנוּ לְשׁוֹא."
וְאֵנִי רוֹצֶה לְהַגִּיד – אֲמָא אֵנִי זּוֹכֶרֶת,
אֶת אֲשֶׁר בְּקִשְׁתָּ מִמֶּנִּי בְּקִרוֹן הַרְכַּבְתָּ,
שֶׁאֲשִׁמּוֹר מִצְוֹת בְּכָל מִצַּב בּוֹ אֶהְיֶה,
וְהַבְּטַחְתָּ לִּי – אֲמָא – שֶׁאֲשָׂאֵר בְּחַיִּים – אֶחָיָה.
אָבֵא, אָנָּה רַק מְסַפֵּר מְלִים:
סִפְרוּ לִי, שֶׁבְּמַחְנֶה קִנִּיתָ תְּפִלּוֹן,
קִדְשְׁתָּ שֵׁם שְׁמַיִם בְּרַבִּים,
נִפְשָׁה, בְּוִדְאִי, צְרוּרָה בְּצִרוּר הַחַיִּים.
וְרוֹצֶה גַם לְשָׂאֵל, אֵיךְ זֶה שָׁם בְּגוֹן?
אֵיזָה מְקוֹם הוֹעִידוּ לְאַחֵי הַקְּטָן?
מֵה מְקוֹמָם שָׁם שֶׁל הַצְּדִיקִים הַקְּטָנִים,
הַמְּנַחֲמִים אוֹתָם מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת, אוּ גַם הֵם בּוֹכִים?
בְּאוֹלַם הַשְּׁמֻחוֹת אֵין פָּאָר אוּ יָצִיעַ,
כִּי אוֹרְחֵי-הַכְּבוֹד הֵם שׁוֹכְנֵי הָרְקִיעַ.
וּבְחוּץ רוּחַ טִבַּת מִיִּלְלַת וּבּוֹכָה,
יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמָה רַבָּא!

א. מהו הרעיון המרכזי בשיר? תארו את הופעותיו של מוטיב האור והחושך לאורך השיר, והסבירו את תרומתו לעיצוב רעיון זה. (15 נקודות)

ב. בחרו מן השיר בארמו ובמטפורה, והסבירו את תרומתם לבניית הרעיון שכתבתם עליו בסעיף א. (10 נקודות)

4. חיים שמי / הרב משה פראגר

פעמים רבות שמו של אדם מעיד על אישיותו וקובע את גורלו.

כתבו כיצד קיבל הילד חיים את שמו, והסבירו אם שם זה מעיד על אישיותו וקובע את גורלו.

בססו את דבריכם על עלילת הסיפור.

פרק שלישי – משל (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 5–6.

5. פרעוש וגמל / רבי ברכיה הנקדן

ענו על שני הסעיפים א–ב.

- א. פתיחה מיוחדת, דיאלוג ופער בין דמויות הם שלושה מן המאפיינים של המשלים מאת ר' ברכיה הנקדן.
 הסבירו את התרומה של שלושת המאפיינים האלה להבנת המשמעות של המשל "פרעוש וגמל". (15 נקודות)
- ב. הסבירו את המשמעות הסמלית של הפרעוש ושל הגמל. (10 נקודות)

6. השליחות / י' כהן

ענו על שני הסעיפים א–ב.

- א. השליחות בחלל יכולה להיכשל בגלל טעויות של החוקרים.
 תארו שלוש מן הטעויות של החוקרים, והסבירו מה גורם לטעויות אלה. (17 נקודות)
- ב. הסבירו את מי מסמל צוות הבקרה המתואר ביצירה "השליחות". הדגימו את דבריכם. (8 נקודות)

פרק רביעי – קריאה מונחית (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 7–8.

7. ענו על שני הסעיפים א–ב.

- א. לדעתכם, מהו הנושא המרכזי בספר שקראתם? הסבירו והדגימו כיצד נושא זה בא לידי ביטוי בספר. (17 נקודות)
- ב. האם הנושא שכתבתם עליו בסעיף א רלוונטי לקוראים בני זמננו? נמקו והדגימו את דבריכם. (8 נקודות)

8. תארו שתי התרחשויות מפתיעות בספר שקראתם **או** התרחשות מפתיעה והתנהגות מפתיעה של אחת מן הדמויות בספר שקראתם, והסבירו מה מפתיע בהתרחשויות או בהתרחשות ובהתנהגות שתיארתם.

בהצלחה!